

**ԵՎՐՈՊԱՅԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ԳՈՐԾԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌՈՒՑԱԿԱՐԳ**

Արդյունքներ և ձեռքբերումներ

2011-2013

Ներածություն

2009 թվականին Եվրոպական միությունը մեկնարկեց Արևելյան գործընկերության (ԱԳ) քաղաքականությունը, որը նպատակաուղղված է վեց գործընկեր երկրներում՝ Ադրբեյջանում, Բելառուսում, Հայաստանում, Մոլդովայի Հանրապետությունում, Վրաստանում և Ուկրաինայում ժողովրդավարական և տնտեսական բարեփոխումների աջակցմանը: Այս բարեփոխումներն օգնում են կայունություն հաստատել և բարգավաճում բերել տարածաշրջան, ուղղակիորեն շահեկան լինելով գործընկեր երկրների և ողջ Եվրոպայի բնակիչների համար:

2011 թվականի մարտին Եվրոպայի խորհուրդը միացել է ԵՄ այս ուղղությամբ տարվող աշխատանքներում և մշակել Եվրոպայի խորհրդի Արևելյան գործընկերության կառուցակարգ՝ աջակցելու համար այն միջոցառումներին, որոնք նախատեսված են ԱԳ «Ժողովրդավարություն, ճիշտ կառավարում և կայունություն» պլատֆորմով և նպաստելու ԱԳ երկրներին ընտրական, դատախիրավական ոլորտներում և կոռուպցիայի և կիբեռ-հանցագործությունների դեմ մղվող պայքարում իրականացվող ներպետական բարեփոխումներին:

Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղար Թորբյորն Յագլանդը և ընդլայնման ու եվրոպական հարևանության քաղաքականության հարցերով ԵՄ հանձնակատար Շտեֆան Ֆյուլեն 2010թ դեկտեմբերի 15-ին ստորագրել են Եվրոպայի խորհրդի ԱԳ կառուցակարգը: Դրա գործողության ժամկետն է 2011թ մարտի 1-ից մինչև 2013թ դեկտեմբեր, որի բյուջեն կազմում է 4 մլն. եվրո:

Նպատակներ

Եվրոպայի խորհրդի կառուցակարգն օգնում է աջակցություն ցուցաբերել վեց գործընկեր երկրներում բարեփոխման գործընթացների ընդլայնմանը բազմակողմ մոտեցման միջոցով և ԱԳ գործընկեր երկրներին ավելի է մոտեցնում Եվրոպայի խորհրդի և ԵՄ չափորոշիչներին և գործելակերպին դատախիրավական բարեփոխման, ընտրական ոլորտներում և կոռուպցիայի և կիբեռ-հանցագործությունների դեմ մղվող պայքարում:

Կառուցակարգն աջակցում է ԱԳ երկրներում իրականացվող բարեփոխումներին ապահովելով՝

- հիմք կարողությունների զարգացման և վերապատրաստման համար,
- տեխնիկական աջակցություն և խորհրդատվություն շարունակելու համար ընթացող բարեփոխումները,
- հարթակ գաղափարների և փորձի փոխանակման համար մասնակից երկրների միջև:

Գործառնական ժամկետի ընթացքում Եվրոպայի խորհրդի կառուցակարգի շրջանակում իրականացվել են 96 միջոցառումներ հետևյալ ոլորտներում՝ դատախիրավական բարեփոխումներ (15), ճիշտ կառավարում և պայքար կոռուպցիայի դեմ (29), պայքար կիբեռ-հանցագործությունների դեմ (25), ընտրական չափորոշիչների բարելավում (19) և կառուցակարգի համակարգման պահպանում (8):

Շահառուներ և շահագրգիռ կողմեր

Շահառուները և շահագրգիռ կողմերը ներառում են արդարադատության և ներքին գործերի նախարարությունները, պետական կառավարման ազգային գործակալությունները, դատախազությունները, խորհրդարանները, հակակոռուպցիոն և փողերի լվացման դեմ պայքարող մարմինները, կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովները և մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակները, դատախիրավական համակարգը, լրատվամիջոցները և քաղաքացիական հասարակությունը:

Կառուցվածքը

Եվրոպայի խորհրդի Ծրագրերի գլխավոր տնօրինության գրասենյակն ապահովում է համակարգումը և ուղղորդումը, դիտարկում է արդյունքները և ավելացնում Եվրոպայի խորհրդի ԱԳ կառուցակարգի տեսանելիությունը: Միջոցառումներն իրականացվում են ԳՏ I-ի (Մարդու իրավունքների և օրենքի գերակայության գլխավոր տնօրինություն), ԳՏ II-ի (Ժողովրդավարության գլխավոր տնօրինություն) միջոցով՝ Երևանում, Բաքվում, Կիևում, Քիշնևում և Թբիլիսիում գտնվող մեր տեղական գրասենյակների աջակցությամբ: Կառուցակարգը ղեկավարող հանձնաժողովը պարբերաբար տեղեկացնում է գործընկերներին առաջընթացի զարգացման և դրա ազդեցության մասին, դիտարկում արդյունքները, խորհրդատվություն տրամադրում որոշումների կայացման և պահանջների վերաբերյալ, վերահսկում տեսանելիության ուղեցույցերի պահպանումը:

Միջոցառումները ներառում են Եվրոպայի խորհրդի փորձագետների և Քարտուղարության աջակցությամբ կազմակերպվող համաժողովներ, սեմինարներ, աշխատանքային խմբեր, գործնական պարապմունքներ, ցանցային աշխատանք, վերլուծական զեկույցներ և վերապատրաստման դասընթացներ: Նման միջոցառումներում սովորաբար ներառվում են մասնակիցներ մի քանի գործընկեր երկրներից, դրանով իսկ ապահովելով տարածաշրջանային ուժեղ ազդեցություն:

ՁԵՌՔԲԵՐՈՒՄՆԵՐ

Ընդհանուր

Կառուցակարգը խթանել է ներպետական դատաիրավական բարեփոխումները և բարելավել ընտրական չափորոշիչները, ինչպես նաև ուժեղացրել պայքարն ընդդեմ կոռուպցիայի և կիբեռ-հանցագործության, մասնավորապես խրախուսելով մտքերի և փորձի փոխանակումը տարածաշրջանային մակարդակով: Այն նաև հաստատել է մի շրջանակ բազմակողմանի գործունեության, ինչպես օրինակ՝ կարողությունների զարգացման և վերապատրաստման համար:

Կառուցակարգը՝

- վերանայել է իրավական դաշտը և աջակցել եվրոպական չափորոշիչներին համապատասխան նոր օրենսդրության կիրառմանը,
- ամրապնդել է դատաիրավական և ընտրական բարեփոխումներն ընդդեմ կոռուպցիայի և կիբեռ-հանցագործության,
- հաստատել է ազգային և տարածաշրջանային համագործակցություն և մի ազգային մարմին կիբեռ-հանցագործությունների դեմ պայքարի համար,
- ներգրավել է քաղաքացիական հասարակությանը որոշումներ կայացնելու գործընթացներին և ուժեղացրել ոչ կառավարական կազմակերպությունների (ՈԿԿ-ներ) տարածաշրջանային ցանցը:

Ղատախրավական բարեփոխումներ

Կառուցակարգն աջակցել է ղատախրավական բարեփոխումների իրականացմանը՝ խթանելով դատական ոլորտում լավագույն փորձի տարածմանը ԱԳ երկրներում: Օրինակ, Վրաստանը և Մոլդովայի Հանրապետությունն ավելի են մոտեցել Եվրոպայի խորհրդի չափորոշիչներին՝ փոփոխություններ կատարելով իրենց դատական ինքնակառավարման մարմինների, դատավորների կարգավիճակի և վերապատրաստման օրենսդրության մեջ:

Ծրագիրը՝

- վերլուծել է անկախ, արհեստավարժ և արդյունավետ ղատախրավական համակարգերին վերաբերող օրենսդրությունն ու պրակտիկան,
- դիտարկել է յուրաքանչյուր մասնակից երկրում առկա թերությունները,
- ստեղծել է ղատախրավական ոլորտի մասնագետների տարածաշրջանային ցանց,
- նախապատրաստել է չորս զեկույց հետևյալ թեմաներով՝
- ղատախրավական համակարգի և դատավորների անկախությունը,
- փաստաբանների կոլեգիայի նշանակությունը, իրավաբանական մասնագիտություն ստանալու մատչելիությունը, փաստաբանների վերապատրաստումը և էթիկական չափորոշիչները և փաստաբանների դեմ կարգապահական վարույթները,
- դատավորների համար նախնական և շարունակական ուսուցումը,
- ղատախրավական համակարգի աշխատանքը և արդյունավետությունը:

Աջակցումը ընտրական չափորոշիչների մշակմանը

Կառուցակարգն աջակցել է գործընկեր երկրներին նախընտրական օգնության, ընտրությունների դիտորդների արհեստավարժության, քաղաքական և հասարակական կյանքում կանանց մասնակցության, երիտասարդ ընտրողների իրազեկության բարձրացման, ընտրողների ցուցակների և մատյանների ստեղծման,

ընտրական վեճերի կարգավորման ոլորտներում, ինչն ապահովել է փոխգործակցություն ընտրական ղեկավար մարմինների միջև:

Ծրագիրը՝

- բարելավել է ընտրական գործընթացի կազմակերպումը,
- մեծացրել է կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովների և ընտրական վարչակազմերի նշանակությունը,
- ուժեղացրել է ՈԿԿ-ների ներգրավվածությունը ընտրությունների դիտարկմանը՝ բարձրացնելով տեղական դիտորդների արհեստավարժությունը,
- ստեղծել է մի ցանց, որը նպաստել է ընտրողների մասնակցությանը, նախընտրական քարոզարշավին և ընտրական գործընթացին քննադատաբար մոտեցմանը:

Պայքար կոռուպցիայի դեմ

Կառուցակարգն աջակցել է ճիշտ կառավարմանը և ուժեղացրել պետական կառավարման և քրեական արդարադատության ոլորտները կոռուպցիայի դեմ մղվող պայքարում:

Ծրագիրը՝

- զարգացրել է հակակոռուպցիոն քաղաքականությունն ու ռազմավարությունը,
- հրատարակել է հակակոռուպցիոն քաղաքականության ձեռնարկ,
- վերանայել է փողերի լվացման դեպքերը Հայաստանում, Ադրբեջանում և Ուկրաինայում,
- փորձաքննություն է ապահովել Գործողության ազգային պլանի համար (փորձնական Ադրբեջանում),
- փորձաքննություն է ապահովել Պետական հակակոռուպցիոն ծրագրի համար (փորձնական Ուկրաինայում),
- զարգացրել է էլեկտրոնային կառավարման մեթոդաբանությունը (փորձնական Ադրբեջանում),
- գնահատել է քաղաքական ֆինանսավորման մասին օրենքի նախագիծ և

- նախապատրաստել այն Խորհրդարան ներկայացնելու համար (փորձնական Մոլդովայի Հանրապետությունում),
- գնահատել է կոռուպցիոն ռիսկերն ու մշակել ռիսկերի գնահատման տիպային ուսումնասիրություն,
 - պատրաստել է տնտեսական հանցագործությունների և իրավական անձնակազմի պատասխանատվության մասին ուսումնական ձեռնարկներ,
 - մշակել է ուղեցույց ունեցվածքի հայտարարագրերի ստուգման վերաբերյալ,
 - մշակել է ուսումնական նյութեր և պատրաստել էթիկայի մասնագետներ,
 - վերապատրաստել է քաղաքացիական ծառայողներին կոռուպցիայի կանխարգելման նպատակով (ներառյալ Բելառուսի համար):

Պայքար կիբեռ-հանցագործությունների դեմ

Կառուցակարգն օգնել է քրեական արդարադատության մարմիններին կիբեռ-հանցագործությունների դեմ մղվող պայքարում և գործընկեր երկրներին բերել եվրոպական և միջազգային օրենսդրությանը և պրակտիկային համահունչ մակարդակի, ներառյալ Կիբեռ-հանցագործությունների մասին բուդապեշտյան կոնվենցիան:

Գործընկեր երկրները՝

- սահմանել են կիբեռ-հանցագործությունների դեմ մղվող պայքարի առաջնահերթությունները,
- գնահատել են կիբեռ-հանցագործությունների կանխարգելման և քրեական արդարադատության ռազմավարությունը,
- դասակարգել են միջոցառումներն ըստ առաջնահերթության ապահովելու համար համապարփակ պայքար կիբեռ-հանցագործությունների և այլ իրավախախտումների դեմ, ներառելով էլեկտրոնային ապացույցները,
- առավել մեծ ակտիվություն են ցուցաբերել կիբեռ-հանցագործությունների դեմ մղվող պայքարում:

Ծրագիրը՝

- տրամադրել է գործիքներ կիրառել-հանցագործությունների դեմ պայքարելու համար և խորհրդատվություն տրամադրել օրենսդրական դաշտն ուժեղացնելու վերաբերյալ,
- գնահատել է իրավական դրույթների համապատասխանությունը միջազգային չափորոշիչներին, մասնավորապես Կիբեռ-հանցագործությունների մասին բուդապեշտյան կոնվենցիային,
- հայտնաբերել է օրենսդրական թերությունները և գործընկեր երկրներին խրախուսել իրականացնելու բարեփոխումներ,
- քննարկել է օրենսդրությունը, պետական և մասնավոր տեղեկատվության փոխանակումն ու վերլուծությունը, արդյունավետ հետաքննություն վարելու խոչընդոտները (ինչպես օրինակ՝ քրեական փողերի հոսքը համացանցում), համագործակցությունն իրավապահների և ինտերնետ ծառայություններ մատուցողների միջև և բարձր տեխնոլոգիաների ոլորտում կատարվող հանցագործությունների դեմ մասնագիտացված խմբերի օգտագործումը,
- բարելավել է միջազգային համագործակցությունն ու արդյունավետությունը բոլոր գործընկեր երկրներում շփման 24/7 կետերում, քանի որ նրանք հանդիսանում են Բուդապեշտյան կոնվենցիայի կողմեր:

Կառուցակարգի համակարգում

Կառուցակարգի համընդհանուր բաղադրիչն ապահովել է բոլոր ծրագրերի համակարգումը և տեսանելի է դարձրել Եվրոպայի խորհրդի և ԵՄ գործունեությունը:

Կառուցակարգի համընդհանուր բաղադրիչը՝

- ստեղծել է ազգային համակարգողների տարածաշրջանային ցանց, մեծացնելով նրանց դերը կառուցակարգի միջոցառումների իրականացման մեջ,
- համակարգել է ծրագրերը և նպաստել գաղափարների և փորձի փոխանակմանը,
- տրամադրել է խորհրդատվություն ծրագրի մեթոդաբանության, ֆինանսական կառավարման և հաշվետվությունների վերաբերյալ,
- խթանել է կապը ԵՄ և Եվրոպայի խորհրդի միջև կառուցակարգի ծրագրերի նախապատրաստման և մոնիտորինգի ընթացքում,

– ապահովել է կառուցակարգի կապը և տեսանելիությունը:

Կոնտակտներ

Council of Europe

Office of the Directorate General of Programmes

F-67075 Strasbourg

France

Website:<http://www.eap-facility-eu.coe.int>